

V. Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Η εισαγωγή του Ευρώ αναμένεται ότι θα εντείνει τις ανταγωνιστικές πιέσεις στον ευρωπαϊκό τραπεζικό χάρτη, θα επιταχύνει το μετασχηματισμό της μορφολογίας του και θα συμβάλλει στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Παράλληλα θα επιταχυνθούν οι διαδικασίες ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

Με την εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών πραγματοποιήθηκαν σημαντικά βήματα στην εναρμόνιση των θεσμών και την ενοποίηση του ευρωπαϊκού τραπεζικού χώρου. Πιο συγκεκριμένα επιδιώχθηκε η δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής αγοράς και μιας ενιαίας αγοράς επενδυτικών υπηρεσιών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την πραγμάτωση του προγράμματος της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης.

Με την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος θα περιοριστεί επίσης ο συναλλαγματικός κίνδυνος, ο οποίος σχετίζεται με την ύπαρξη των 15 εθνικών νομισμάτων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν αντικίνητρο για την απρόσκοπτη κίνηση των κεφαλαίων και την διενέργεια επενδύσεων. Επιπρόσθετα, η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος μπορεί αργά ή γρήγορα να δημιουργήσει το κίνητρο για την άρση άλλων διαφορών, όπως αυτές που έχουν να κάνουν με τα φορολογικά συστήματα κινητών αξιών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ευρώπη για πρώτη φορά θα δημιουργηθεί μια ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά τέτοιου μεγέθους που θα είναι σε θέση να ανταγωνίζεται την αμερικανική αγορά.

A. Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου

Η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης εκτιμάται ότι θα συμβάλλει :

- στην μείωση της μακροοικονομικής αβεβαιότητας στα κράτη-μέλη της,
- στην δημιουργία και εμπέδωση ενός κλίματος εμπιστοσύνης και σταθερότητας,
- στην διεύρυνση του μεγέθους των αγορών,
- στον περιορισμό του συναλλαγματικού κινδύνου
- στην δημιουργία θετικών προσδοκιών για αύξηση των μελλοντικών κερδών στις επιχειρήσεις
- στην αύξηση του μεγέθους των επενδύσεων τόσο εγχωρίως, όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο, στα πλαίσια δραστηριότητας των χωρών-μελών της ΟΝΕ.

Οι παραπάνω παράγοντες αναμένεται να ενισχύσουν το επίπεδο δραστηριότητας στις αγορές κεφαλαίου και χρήματος, καθώς επίσης και την αποτελεσματικότητά τους. Οι συνέπειες στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, από την καθιέρωση του ευρώ μπορούν να συνοψισθούν στις παρακάτω τάσεις:

- ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών χρήματος και κεφαλαίου, διεύρυνση του συνολικού μεγέθους τους και βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους.
- Ανάπτυξη νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και διεύρυνση του φάσματος επιλογής επενδυτικών σχεδίων, λόγω της βελτίωσης του μεγέθους και της ρευστότητας των αγορών.
- Αναδιάρθρωση και διαφοροποίηση των θεσμικών και μεγάλων ιδιωτικών χαρτοφυλακίων τίτλων σταθερού εισοδήματος και μετοχών και
- Εκ νέου οριοθέτηση των θεσμών που λειτουργούν στις αγορές, όπως για π.χ. η δημιουργία νέων επιτοκίων αναφοράς, ενιαίων μέσων άσκησης νομισματικής πολιτικής.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω σημαντικών αλλαγών, η ελληνική κεφαλαιαγορά θα αντιμετωπίσει έντονα προβλήματα ανταγωνισμού απόξένες οργανωμένες αγορές τουλάχιστον για εκδόσεις μεγάλων ποσών. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση των θετικών προοπτικών της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών για εκσυγχρονισμό της λειτουργίας των εγχωρίων αγορών κεφαλαίου και χρήματος και την ανάδειξη υφισταμένων συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Πιο συγκεκριμένα, είναι αναγκαίες, μεταξύ άλλων :

- Η επανεξέταση του ισχύοντος φορολογικού καθεστώτος σχετικά με τις προσόδους από κινητές αξίες και τις φορολογικές επιβαρύνσεις δανείων και ομολογιακών εκδόσεων, που δημιουργεί σοβαρές στρεβλώσεις και ανταγωνιστικά μειονεκτήματα στα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- Η επιτάχυνση των προσπαθειών για δημιουργία αποτελεσματικών θεσμών, σύγχρονων υποδομών και διαδικασιών που θα εντείνουν τον ανταγωνισμό, θα διευρύνουν την αποτελεσματικότητα των αγορών και θα μειώσουν το μέσο κόστος συναλλαγών.
- Η εδραίωση της εμπιστοσύνης του επενδυτικού και αποταμιευτικού κοινού στις οργανωμένες αγορές κεφαλαίου που λειτουργούν στην Ελλάδα, ως μέσων κατανομής δανειακών κεφαλαίων και μοχλών ανάπτυξης της οικονομίας.

- Η βελτίωση και ανάπτυξη της αγοράς των εταιρικών ομολόγων και εμπορικών γραμματίων ως εναλλακτικής μορφής χρηματοδότησης των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων.
- Η δημιουργία και ανάπτυξη ισχυρών χρηματιστηριακών και επενδυτικών εταιρειών με εμβέλεια και ισχυρή κεφαλαιακή βάση.
- Η απελευθέρωση, με προϋποθέσεις, της διαχείρισης των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων, και
- Η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων και η ανάληψη πρωτοβουλιών ώστε να καταστεί η Αθήνα περιφερειακή αγορά και να προσελκύσει ξένους εκδότες και αποταμιευτές.

Η επίτευξη όλων των παραπάνω μέτρων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να έχει η Ελλάδα την δυνατότητα να διατηρήσει το ρόλο της στην Ευρωπαϊκή αγορά και να αναδειχθεί σε περιφερειακή αγορά. Από την πλευρά τους οι ελληνικές τράπεζες, ιδιαίτερα δε αυτές που δραστηριοποιούνται στο χώρο της επενδυτικής τραπεζικής, πρέπει να δημιουργήσουν τις αναγκαίες υποδομές και να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες επενδύσεις και/ή να αναζητήσουν συμμαχίες σε διεθνές επίπεδο, ώστε να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τον ανταγωνισμό και να είναι σε θέση να προσφέρουν στην πελατεία τους ολοκληρωμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Σε διαφορετική περίπτωση, οι ελληνικές επιχειρήσεις, και κυρίως αυτές που λόγω μεγάλου μεγέθους έχουν τα κίνητρα και τη δυνατότητα, εκτιμάται ότι θα επιδιώξουν, περισσότερο από σήμερα, πρόσβαση σε ξένες αγορές τόσο για διαχείριση χρέους και σύναψη ομολογιακών και κοινοπρακτικών δανείων όσο και για την εισαγωγή τους σε άλλα διεθνή χρηματιστήρια. Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι πιθανόν, αν δεν υπάρξει έγκαιρη προετοιμασία να σημειωθούν απώλειες εργασιών τόσο για τις ελληνικές τράπεζες όσο και για τις χρηματιστηριακές εταιρείες και τα λοιπά χρηματιστηριακά ιδρύματα που παρέχουν συναφείς υπηρεσίες. Επιπροσθέτως η διείδυση αλλοδαπών χρηματοοικονομικών οργανισμών στην ελληνική αγορά, χωρίς να έχουν αναγκαία εγκατασταθεί στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στις τραπεζικές συναλλαγές μεγάλης αξίας (wholesale banking), θα προσφέρει νέες εναλλακτικές επιλογές στον Έλληνα επιχειρηματία και αποταμιευτή, εντείνοντας σημαντικά τις συνθήκες ανταγωνισμού προς τις εγχώριες τράπεζες.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί η διεθνής τάση για κατάργηση του διαχωρισμού μεταξύ εμπορικών τραπεζών και λοιπών επιχειρήσεων που προσφέρουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, είτε λόγω θεσμικών αλλαγών είτε λόγω προσαρμογών που οφείλονται στο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Αποτέλεσμα αυτής της χρονικής σύμπτωσης των θεσμικών αλλαγών και της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος θα είναι η ταχεία εναρμόνιση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) προς το νέο οικονομικό περιβάλλον. Επομένως, όσες τράπεζες έχουν ήδη προσαρμόσει τις λειτουργίες τους ομαλά και με χαμηλό κόστος στις απαιτήσεις του νέου οικονομικού περιβάλλοντος και έχουν ολοκληρωμένο πρόγραμμα επενδύσεων στις νέες τεχνολογίες και στην αναβάθμιση του προσωπικού και της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών, θα μπορέσουν να προωθήσουν, εκμεταλλευόμενες τις οικονομίες κλίμακος και φάσματος τις αναγκαίες αλλαγές στη λειτουργία των αντίστοιχων θυγατρικών τους εταιρειών, ελαχιστοποιώντας, αφενός τον κίνδυνο περιορισμού τους από την ικανοποίηση της ζήτησης για εξειδικευμένες υπηρεσίες και προϊόντα και δημιουργώντας, αφετέρου, τις προϋποθέσεις για επιπρόσθετα έσοδα από διεθνείς δραστηριότητες στους παραπάνω τομείς.

Β. Επίδραση στο δημόσιο και επιχειρηματικό τομέα

Με την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος εκτιμάται ότι θα δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες στη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων λόγω μιας σειράς παραγόντων, όπως είναι :

- η εξάλειψη του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων
- η εξάλειψη της αβεβαιότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών
- η εξασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας
- η άνοδος του επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας
- η διατήρηση του κόστους δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα.

Παράλληλα αναμένεται να διευρυνθούν οι εναλλακτικές δυνατότητες δανεισμού και άντλησης δανειακών και ιδίων κεφαλαίων. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις θα μεταβάλλουν το τρόπο επιχειρηματικής δράσης και στρατηγικής ανάπτυξης, με στόχο την εκμετάλλευση αυτής της σταθερότητας καθώς και των οικονομιών κλίμακος που δημιουργεί το περιβάλλον της Νομισματικής Ένωσης.

Η προοπτική διεθνοποίησης και ομογενοποίησης των ευρωπαϊκών αγορών, που αναμένεται να επιταχυνθεί μέσω του ενιαίου νομίσματος, δεν θα αφήσει ανεπηρέαστη τη συμπεριφορά των ελληνικών επιχειρήσεων. Πολλαπλές θα είναι οι επιδράσεις από την εισαγωγή του Ευρώ και μεσοπρόθεσμα θα εμπεριέχουν οφέλη, αλλά και κινδύνους, ιδιαίτερα μάλιστα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Το εύρυθμο και σταθερό οικονομικό περιβάλλον σε συνδυασμό με το μειωμένο κόστος συναλλαγών, είναι σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της δραστηριότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Παράλληλα η, ενδεχομένως, περαιτέρω εξάπλωση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις αγορές όπου δραστηριοποιούνται παραδοσιακά κυρίως ελληνικές επιχειρήσεις, εντός και εκτός της ελληνικής επικράτειας, εκτιμάται ότι θα οξύνει τον ανταγωνισμό, αλλά ταυτόχρονα θα προκαλέσει και την ανάγκη για υιοθέτηση κανόνων και λειτουργιών που θα βοηθήσουν στον εκσυγχρονισμό με προοπτική τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαίο να αντιμετωπισθούν με επιτυχία τα ζητήματα του βέλτιστου μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με τις τάσεις που επικρατούν στην ευρωπαϊκή αγορά και τις ιδιαίτερες συνθήκες που χαρακτηρίζουν την ελληνική.

Παράλληλα οι επιχειρήσεις πρέπει να προχωρήσουν σε μια λεπτομερή καταγραφή των μεταβολών της δραστηριότητάς τους, που θα προκύψει λόγω της καθιέρωσης του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος.

Οι τομείς στους οποίους πρέπει να υπάρξει απαραίτητως προετοιμασία είναι οι εξής :

- κατάλογοι τιμών, όπου θα πρέπει να δημιουργηθούν δυαδικά συστήματα, λόγω της συνύπαρξης δύο νομισμάτων κατά το έτος 2002
- συστήματα μηχανογράφησης και μηχανοργάνωσης, εκτύπωσης τιμολογίων, και εσωτερικής κοστολόγησης (transfer pricing)
- συστήματα παρακολούθησης και υπολογισμού αποθεμάτων προϊόντων
- συστήματα λογιστικής παρακολούθησης, ισολογισμών και αποτελεσμάτων χρήσεως
- διαχείριση ρευστότητας και εισροών-εκροών
- εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης και άντλησης πόρων, καθώς και κάλυψης κινδύνων.

Η προετοιμασία στους παραπάνω τομείς αναμένεται να διαφοροποιηθεί ανά επιχείρηση, ανάλογα με το μέγεθος, το εύρος δραστηριότητας και τα συστήματα που έχουν ήδη υιοθετηθεί.

Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο αναγκαίος χρόνος προετοιμασίας μπορεί να κυμαίνεται από 3 μήνες έως και τρία(3) έτη, ανάλογα με τον όγκο δραστηριοτήτων κάθε επιχείρησης. Στο βαθμό που αυτό θα συμβεί στην πράξη, αρκετές επιχειρήσεις πρέπει να ξεκινήσουν τις προσπάθειές τους αρκετά πριν από την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή.

Ο ρόλος του Δημοσίου Τομέα για τη μετάβαση της χώρας στο Ευρώ θα είναι ιδιαίτερα αποφασιστικός. Ως Δημόσιος τομέας θεωρείται η Κεντρική Δομή, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης, οι Δημόσιες επιχειρήσεις και οι Οργανισμοί. Ο Δημόσιος τομέας θα αποτελέσει το υποστηρικτικό – συμπληρωματικό πλαίσιο στις αλλαγές που θα απαιτηθούν για τη μετάβαση των κοινωνικοοικονομικών φορέων της οικονομίας στο Ευρώ.

Ειδικότερα εμπλέκονται στο θέμα του Ευρώ:

- Η Δημόσια Διοίκηση ως φορέας ενσωμάτωσης του Κοινοτικού Δικαίου στο Εθνικό Δίκαιο, ως φορέας καθορισμού και εφαρμογής της οικονομικοκοινωνικής πολιτικής, ως ρυθμιστής θεμάτων που αφορούν τους επενδυτές, τους δανειστές και τους καταναλωτές
- Το Υπουργείο Οικονομικών, ως φορέας κατάρτισης του προϋπολογισμού, καθορισμού του λογιστικού συστήματος και ως φορέας παροχής μισθών, συντάξεων.

Θέματα που αφορούν συμβάσεις, προμήθειες, μετατροπή του δημοσίου χρέους αντιμετωπίζονται σταδιακά με στόχο την αποτελεσματική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου και την εξοικείωση των ενεχομένων φορέων με τις διαδικασίες μετάβασης στο Ευρώ.

Γ. Μεταβολές στο φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών

Οι αναγκαίες προσαρμογές για την εισαγωγή του Ευρώ απαιτούν συντονισμένες προσπάθειες σε πολλά επίπεδα. Η

επιτυχής αντιμετώπιση της διεθνοποίησης των χρηματοοικονομικών αγορών είναι ευθύνη όλων των παραγόντων της αγοράς. Η κεντρική Τράπεζα θα συμβάλει στις προσπάθειες αυτές με διάφορους τρόπους και συγκεκριμένα με την:

- Ολοκλήρωση της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος μέσω της κατάργησης των περιορισμών
- Προώθηση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος πληρωμών
- Ολοκλήρωση της εναρμόνισης του πλαισίου άσκησης της νομισματικής πολιτικής όπως αυτό έχει καθοριστεί από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
- Πληροφόρηση ως προς τις διεργασίες και αποφάσεις σχετικά με την εισαγωγή του Ευρώ
- Συνεργασία με τις τράπεζες σε τομείς που απαιτείται κοινή προετοιμασία.

Σημαντικές θα είναι οι συνέπειες στο συνολικό φάσμα των υπηρεσιών που παρέχουν οι τραπεζικές επιχειρήσεις, εξαιτίας της καθιέρωσης του ευρώ. Η σύγκλιση του επιπέδου των επιτοκίων ανάμεσα στην Ελλάδα και τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου συνεπάγονται ότι πολλές ελληνικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα οι μεγάλες και οι εξαγωγικές, θα έχουν εναλλακτικές δυνατότητες για χρηματοδότηση και άντληση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από αλλοδαπές τράπεζες είτε αυτές λειτουργούν στη χώρα μας είτε όχι. Επιπλέον, η κατάργηση της δραχμής και η καθιέρωση του ευρώ θα εξαλείψει το συγκριτικό πλεονέκτημα και την "προστασία" των ελληνικών τραπεζών, που παρέχει μέχρι σήμερα το εθνικό νόμισμα.

Οι επιπτώσεις από την ένταση του ανταγωνισμού, τη διεθνοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, τη διεξόδυση αλλοδαπών τραπεζών στην εγχώρια αγορά χωρίς φυσική παρουσία στην Ελλάδα, την προσφυγή εγχωρίων πελατών στις διεθνείς αγορές και την ανάγκη για διεθνή διαχείριση στο νέο περιβάλλον που θα διαμορφωθεί, δεν θα είναι ομοιόμορφες σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών, αλλά αναμένεται να ενταθεί κυρίως στις παρακάτω δραστηριότητες :

- εργασίες επενδυτικής τραπεζικής(investment banking), όπως αναδοχές, παροχή συμβουλών, οργάνωση κοινοπρακτικών δανείων, θεματοφυλακή, εισαγωγή τίτλων στο χρηματιστήριο, χρηματοδότηση μεγάλων έργων και σύνθετα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες
- δραστηριότητες dealing room, όπως πράξεις συναλλάγματος, διατραπεζικές συναλλαγές, διαπραγμάτευση χρεογράφων και συναλλαγές σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.
- Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων κυρίως κινητών αξιών(asset management), μέσω των τομέων ιδιωτικής τραπεζικής, αμοιβαίων κεφαλαίων, trust management, είτε για θεσμικούς πελάτες είτε για ιδιώτες
- Χρηματοδότησης και παροχής υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις και οργανισμούς.
- Συστήματα πληρωμών
- Καταθετικά προϊόντα
- Λογιστική παρακολούθηση και εναρμόνιση του λογιστικού σχεδίου
- Χρηματοδότηση ιδιωτών (δάνεια, καταναλωτικά, στεγαστικά κ.λ.π.)

Η αποτελεσματική συμμετοχή στις παραπάνω εργασίες προϋποθέτει :

- διεθνή παρουσία,
- τον έλεγχο δικτύων διάθεσης χρηματοοικονομικών προϊόντων με διεθνή εμβέλεια
- σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές
- υψηλής ποιότητας συστήματα και ανθρώπινο δυναμικό
- δυνατότητες διαχείρισης διαθεσίμων σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο
- εκμετάλλευση οικονομικών κλίμακος

- υψηλό δείκτη φερεγγυότητας για άντληση ρευστότητας και εκτέλεση συναλλαγών μεγάλης αξίας.

Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν ισχυρή κεφαλαιακή βάση και ικανοποιητικό μέγεθος τράπεζας. Επιπρόσθετα η αντικατάσταση της δραχμής από το ευρώ, θα αφαιρέσει ένα σημαντικό μέρος δραστηριότητας από τις εγχώριες αγορές συναλλάγματος και θα μεταφέρει, ενδεχομένως, τμήμα των εργασιών των αγορών χρήματος και κεφαλαίου στο εξωτερικό. Η κύρια συνέπεια θα είναι ο πιθανός περιορισμός της ζήτησης για μια σειρά προϊόντων και υπηρεσιών, που παραδοσιακά παρέχονται από ελληνικές τράπεζες σε εγχώριους μεγάλους ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές, ενώ θα αυξήσει τη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, όπως ομόλογα χρηματιστηριακές πράξεις και παράγωγα προϊόντα. Μάλιστα, ενόψει των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων και εφαρμογών στον τραπεζικό τομέα, η μόνιμη φυσική παρουσία των αλλοδαπών τραπεζών στην Ελλάδα δεν θα είναι αναγκαία για την εκτέλεση τέτοιων συναλλαγών, ιδιαίτερα μεγάλων ποσών. Απαιτείται, λοιπόν, όπως οι ελληνικές τράπεζες που θα επιλέξουν να απαντήσουν στην πρόκληση του ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο στους ανωτέρω τομείς, να δημιουργήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις συμμετοχής τους στις παραπάνω δραστηριότητες.